

УДК 336.671.1

*Ганна Кравчук, Тетяна Бережна***ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ СТРАХОВИКІВ***Анна Кравчук, Татьяна Бережная***ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОБЛЕМ ФОРМИРОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ СТРАХОВЩИКОВ***Hanna Kravchuk, Tetiana Berezhna***THE RESEARCH OF THE PROBLEMS OF FORMATION OF FINANCIAL RESULTS OF INSURERS**

Дослідження сутності категорії «фінансові результати страховиків» та алгоритм їх формування дозволяє виявити резерви збільшення фінансових результатів страховиків. Загальні тенденції зниження ефективності функціонування страховиків на українському страховому ринку вимагають формування концепцій щодо підвищення результатів їх діяльності з відзначенням співвідношення доходності та витратності основної (страхової), інвестиційної та інших видів діяльності. Проведено вивчення специфіки формування фінансових результатів функціонування страховиків за різними видами їх діяльності. Здійснена систематизація доходів та витрат страховиків за напрямками їх діяльності дозволяє отримати інформацію щодо факторного впливу на чистий фінансовий результат їх діяльності. Групування доходів та витрат страховика за джерелами їх походження з визначенням факторного впливу кожного елементу на загальний обсяг фінансових результатів дозволяє сформувати підходи до оптимізації відношення сегментів доходів та витрат страховиків у їх діяльності.

Ключові слова: доходи, витрати, чистий фінансовий результат, фінансовий результат, операційна діяльність, фінансова діяльність, страховик, рентабельність.

Рис.: 3. Табл.:9. Бібл.:12.

Исследование сущности категории «финансовые результаты страховщиков» и алгоритм их формирования позволяет выявить резервы увеличения финансовых результатов страховщиков. Общие тенденции снижения эффективности функционирования страховщиков на украинском страховом рынке обуславливают необходимость формирования концепций по повышению результатов их деятельности с определением соотношения доходности и затратности основной (страховой), инвестиционной и других видов деятельности. Проведено изучение специфики формирования финансовых результатов функционирования страховщиков по различным видам их деятельности. Систематизация доходов и расходов страховщиков по направлениям их деятельности позволяет получить информацию о факторном влиянии на чистый финансовый результат их деятельности. Группирование доходов и расходов страховщика по источникам их происхождения с определением факторного влияния каждого элемента на общий объем финансовых результатов позволяет сформировать подходы к оптимизации сегментов доходов и расходов страховщиков в их деятельности.

Ключевые слова: доходы, затраты, чистый финансовый результат, финансовый результат, операционная деятельность, финансовая деятельность, страховщики, рентабельность.

Рис.: 3. Табл.: 9. Библ.:12.

Research essence of the category „financial result of insurers” and their formation algorithm reveals reserves to increase financial performance of insurers. General trends reduce the efficiency of the Ukrainian insurance insurers require the formation of concepts to improve the results of their activities in celebration of the ratio of return and principal cost-based (insurance), investment and other activities. The paper studied the specifics of forming financial results of insurers functioning of different types of activities. Systematize the income and expenses of insurers in areas of their activities provides information on the impact factor and net financial result of their activities. Grouping of income and expenditure for the insurer's sources in determining the impact factor of each element in the total amount of the financial results allows to form approaches to optimize the ratio of segment income and expenses of insurers in their activities.

Key words: incomes, costs, net financial result, financial result, operating activities, financial activities, insurers, profitability.

Fig.: 3. Tabl.: 9. Bibl.: 12.

JEL Classification: G 220

Постановка проблеми. Страховий ринок України на сучасному етапі знаходиться в перманентному стані. Звичайно, якщо його розвиток порівнювати на початку століття і сьогодні, то можна побачити відмінності, але незначні. Страхування відіграє значну роль у розвитку фінансового ринку, адже страхові компанії є посередниками на ньому, які мобілізують кошти через залучення страхових платежів. Цим самим вони виступають гарантом відшкодувань і власниками тимчасово вільних коштів, які можуть інвестувати та розміщувати, що у свою чергу принесе страховикам прибуток. Тобто такий тип небанків-

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

ських фінансових посередників виконує подвійну роль: виконують свою основну функцію – страхування і є рушійною силою у розвитку національної економіки.

Для функціонування на ринку в умовах непростої політичної ситуації та економічної кризи в Україні страховим компаній потрібно формувати нові методи управління для підвищення фінансових результатів та розробляти нові концепції та підходи, теоретичну базу для їх оцінки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У світовій та вітчизняній практиці страховий ринок та його роль у національній економіці досліджують багато вчених-економістів: О. Кнейслер, Л. Нечипорук, О. Теревус, Н. Ткаченко, В. Фурман, О. Козьменко, Я. Шумелда, В. Шахов, Р. Юлдашев, В.В. Базилевич, О. Д. Василик, Н. М. Внукова, К. Г. Воблий, О. О. Гаманкова, О. І. Барановський, О. М. Залетов, О. Д. Заруба, О. В. Козьменко, М. Д. Лутак, М. В. Мних, С. С. Осадець, В. П. Унінець-Ходаківська, В. М. Федосов, В. М. Фурман, І. О. Школьник [6].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Але на сучасному етапі проблему формування фінансових результатів страхових компаній, аналіз їх діяльності досліджено не достатньо. Сучасні умови функціонування вітчизняного ринку страхових послуг вимагають більш жорстких та ефективніших методів управління страховими компаніями, отримання та збільшення їх фінансових результатів. Під час аналізу результатів діяльності страховиків потрібно враховувати різноманітні фактори впливу на їх діяльність.

Мета статті. Метою цієї статті є дослідження фінансових результатів страховиків, їх формування та розроблення підходів до покращення результативності діяльності страхових компаній.

Виклад основного матеріалу. Кожний суб'єкт фінансового ринку зацікавлений в отриманні прибутку. Страховики не є винятком. Основна мета діяльності страхової компанії – це надання надійного страхового захисту. Термін «прибуток» є умовним у страхуванні, оскільки тут відбувається перерозподіл національного доходу, а не його безпосереднє створення, тому більш грамотним буде застосування до цієї категорії поняття «фінансовий результат». Цей термін є досить специфічним, оскільки вчені наділяють його різним економічним змістом (табл. 1). Дослідження цього поняття з різних наукових поглядів дозволить нам більш глибоко дослідити сутність фінансового результату і як економічної категорії, і як результату діяльності страхових компаній та запропонувати власне визначення цього поняття.

Таблиця 1

Підходи до визначення поняття «фінансовий результат»

Вчені	Трактування
Грязнова А. Г.	Фінансовий результат – це виражені у грошовій формі економічні результати господарської діяльності комерційних організацій всіх форм власності в цілому та у розрізі підрозділів [8]
Стоуп Д., Хетчинг Х.	Фінансовий результат визначається як приріст або зменшення вартості майна при постійному капіталі на початок і кінець періоду [7].
Філімоненков О. С.	Фінансовий результат становить різницю між загальною сумою доходів і витратами на виробництво і реалізацію продукції, тобто його формування відбувається внаслідок взаємодії багатьох компонентів як з позитивним, так і з негативним значенням [9]
Воблий К. Г.	Фінансовий результат за звітний період діяльності організації розглядають як різницю показника чистих активів на кінець і на початок періоду, скориговану на суми, вилучені або додані власниками [2]

Різноманітність цієї категорії свідчить про всеохопний характер її формування і необхідність дослідження. Фінансовий результат страховика визначається як різниця між доходами та витратами в результаті діяльності страхової компанії (табл. 2).

Таблиця 2

Алгоритм формування фінансових результатів страхових компаній

Фінансовий результат					
Доходи страховиків			Витрати страховиків		
Від страхової (основної) діяльності	Від інвестиційної та фінансової діяльності	Від інших операцій	Від страхової (основної) діяльності	Від інвестиційної та фінансової діяльності	Від інших операцій

Прибуток від страхової діяльності планується у процесі розроблення бруто-ставки, яка складається з нетто-ставки, яка є основною складовою частиною страхового тарифу і призначена для формування фонду страхових виплат, та навантаження, яке включає в себе витрати від господарської діяльності та прибуток. У міжнародній діяльності спочатку визначається розмір нетто-ставки, а решта – навантаження, в Україні навпаки. Це пов'язано з бажанням вітчизняних страховиків максимізувати свій прибуток. Отримання прибутку можливе також за рахунок зниження собівартості послуги. Але слід пам'ятати, що низький рівень страхового тарифу може призвести до банкрутства компанії, оскільки буде недостатньо сформований фонд виплат, і надто високий його рівень призведе до втрати конкурентоспроможності і відтоку страхувальників. Згідно з міжнародними правилами, страховики не повинні намагатись отримати високий прибуток, як зазначалось вище, основна мета його діяльності – надання страхового захисту.

Дохід страховика формується від страхової (основної, операційної), інвестиційної, фінансової та іншої діяльності. Розглянемо участь кожної з них.

Операційна діяльність страховика – це основна або, іншими словами, страхова діяльність, на яку він розраховує, з'являючись на ринку. Операційний дохід можна ще назвати первинним доходом будь-якої страхової компанії. Адже, отримавши страхові платежі, можна формувати і фонд страхових виплат, і прибуток підприємства, і страхові резерви, і отримати тимчасово вільні кошти для інвестиційної та фінансової діяльності. До операційних доходів відносять: страхові платежі, комісійні винагороди за пере-страхування, повернуті суми із страхових та технічних (відмінних від резерву незароблених премій) резервів та інше.

Найбільшу частину операційного доходу страховика формують страхові платежі та суми, що повертаються з технічних резервів, відмінних від резерву незароблених премій. Відповідно до ст. 10 Закону України «Про страхування» страховий платіж (страховий внесок, страхова премія) – плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховику згідно з договором страхування. Страховий платіж складається з двох частин: заробленої та незаробленої премії. Відповідно до цього Закону, величина резервів незароблених премій на будь-яку звітну дату встановлюється залежно від часток надходжень сум страхових премій (страхових платежів, внесків), які не можуть бути меншими 80 % загальної суми надходжень страхових платежів, з відповідних видів страхування у кожному місяці з попередніх 9 місяців [5].

До суми, що повертаються з технічних резервів, відмінних від резерву незароблених премій, належать суми, що надходять з: резерву збитків, резерву катастроф, резерву попереджувальних збитків [12].

Процес утворення прибутку від страхової діяльності в компаніях ризикового типу і у компаніях, що здійснюють страхування життя, відрізняється внаслідок різних економічних механізмів їх діяльності. В цих компаніях за різними принципами утворюються страхові резерви, що накладає суттєвий відбиток і на визначення обсягу прибутку [11].

Інвестиційна діяльність страховика – це придбання і продаж довгострокових активів (у вітчизняному законодавстві – необоротних активів), а також інших інвестицій, які не є еквівалентами грошових коштів.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Фінансова діяльність – діяльність, що спричиняє зміни розміру і складу вкладеного капіталу та запозичень суб'єкта господарювання [6].

При інвестуванні коштів страхова компанія бере до уваги такі основні критерії: гарантованість збереження вкладених коштів, ліквідність активів, норму прибутку [12].

До доходів від інвестиційної та фінансової діяльності страховика відносять: відсотки за облігаціями, дивіденди за акціями, відсотки від розміщення коштів на депозитних вкладах у банку, участь у прибутку перестраховиків, відсотки, сплачені страховикові за надання довгострокових інвестиційних кредитів, включаючи довгострокове кредитування житлового будівництва, від прямого інвестування та інші.

Інша діяльність страховика не пов'язана з його основною (страховою) діяльністю, що в результаті приносить йому доходи від врегулювання безнадійної заборгованості, здавання майна в оренду, курсові різниці, індексації та передачі (продажу) основних засобів і нематеріальних активів, надання консультаційних послуг, штрафи, пені [10].

Очевидно, що основний прибуток страховика повинен надходити від його операційної (страхової) діяльності. В міжнародній практиці це не завжди так. Як відомо, страхові компанії дуже часто у світовій практиці виступають головними інвесторами та посередниками у розвитку економіки країни. Тому вітчизняним СК потрібно взяти це на замітку.

Скориставшись даними НацКомФінпослуг [3], проаналізуємо формування фінансових результатів страховиків, а також виявимо, залежність результативної ознаки від кожної з напрямку діяльності страховиків (табл. 3) (операційна, фінансова, інвестиційна та ін.).

Таблиця 3

Формування доходів страховиків за 2012–2014рр.

Доходи страховиків	Абсолютні значення, тис.грн.			Структура, %		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Страхові платежі	19698673	26185155	24607505	49,68	58,66	57,69
Дохід від надання послуг для інших страховиків	7188	6292	10064	0,02	0,01	0,02
Дохід від надання послуг, що безпосередньо пов'язані із видами діяльності, зазначеними у ст. 2 Закону України «Про страхування»	27220	32377	44485	0,07	0,07	0,10
Суми, що повертаються із технічних резервів, інших, ніж резерви незароблених премій	3549255	4653679	4798121	8,95	10,43	11,25
Частки страхових виплат і відшкодувань, компенсовані перестраховиками	523101	465975	588777	1,32	1,04	1,38
Суми від суброгації	309823	277309	265854	0,78	0,62	0,62
Суми винагород за перестраховування	12391	8425	8498	0,03	0,02	0,02
Інші операційні доходи	1501879	630189	1678547	3,79	1,41	3,94
Фінансові доходи	1165058	1153794	1063179	2,94	2,58	2,49
Інші доходи	12857338	11222217	9586965	32,42	25,14	22,48
Надзвичайні доходи	708	610	141	0,00	0,00	0,00
Разом	39652636	44636022	42652135	100,00	100,00	100,00

Отже, страхові платежі займають найбільшу частку у доходах страховиків: у 2012 році 49,7 %, у 2013 році – 58,7 %, у 2014 році – 57,7 %. Страхові платежі у 2013 році зросли на 32,93 % порівняно з 2012 роком, а у 2014 році знизились на 6,02 % порівняно з 2013 роком. Дохід від надання послуг для інших страховиків займають незначну част-

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

ку в сукупних доходах страховиків – менше 1 %. У 2013 році цей вид доходу зменшився на 12,47 %, а у 2014 році, навпаки, значно зріс – на 60 %.

Дохід від надання послуг, що безпосередньо пов'язані із видами діяльності, зазначеними у ст. 2 Закону України «Про страхування», також становить незначну частку у формуванні сукупного доходу страховиків. У 2012 та 2013 роках його частка становила 0,07 %, а у 2014 році зросла до 0,1 %. Також спостерігається збільшення цього доходу й у 2013 та 2014 роках – на 19 та на 37 % відповідно.

Суми, що повертаються із технічних резервів, інших, ніж резерви незароблених премій становлять вагомую частину у доході, а саме: 8,95, 10,43 та 11,25 % відповідно у 2012, 2013 та 2014 роках. Спостерігається негативна тенденція до зменшення цього доходу: у 2013 році він зріс на 31,12 % а у 2014 році знизився на 3,10 % (рис. 1).

Рис. 2. Динаміка зміни структури доходів страховиків за 2012–2014 роки

Частка страхових виплат і відшкодування, компенсовані перестраховиками, навпаки, зростає: у 2013 році знизилась на 10,92 %, а у 2014 році збільшилась на 26,63 %. Ця стаття займає незначну частину доходу страховиків. Інші доходи становлять вагомую частку в доході страховика: у 2012 році – 32,42 %, у 2013 році – 25,14 % і в 2014 році – 22,48 %.

Найявна негативна тенденція до зниження інших доходів: у 2013 році відбулось зменшення майже на 13 %, а 2014 році взагалі майже на 15 %. Також спостерігається зниження надзвичайних доходів, особливо, у 2014 році майже на 77 %. Загалом, дохід страховиків у 2014 році зменшився на 4,44 %, що є негативним у діяльності страховиків, що призвело до зниження прибутку.

Отже, з аналізу доходів страховиків за 2012–2014 роки можна навести послідовність доходів, які становлять вагомі частини у загальному доході страховиків. На першому місці – це страхові платежі, які є доходами від операційної (основної) діяльності страховиків. Далі – суми, що повертаються із технічних резервів, інших, ніж резерви незароблених премій, які також є доходами від операційної (основної) діяльності страховиків. Загалом, на прикладі 2014 року, доходи від операційної діяльності становлять 75,02 %. Друге місце можна віддати іншим доходам страховиків та останнє – фінансовим доходам, які становлять лише 2,49 % (на прикладі 2014 року) від сукупних доходів.

Витрати страховиків – це ті грошові кошти, які вони витрачають у процесі своєї діяльності. Як і доходи страховика, витрати бувають і від операційної діяльності, і від фінансової та інвестиційної діяльності та від іншої діяльності (табл. 3). Понад 90 % загальної суми витрат страхової компанії припадає, безперечно, на «страхові» витрати. Ці

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

витрати дуже неоднорідні. Всю їх сукупність можна за економічним змістом поділити на дві великі групи: виплати страхових сум та страхових відшкодувань за договорами страхування й перестраховування та витрати на ведення справи [1].

До витрат від операційної діяльності належать: страхові виплати, аквізиційні витрати, витрати на пролонгацію договорів, на ведення справ і тощо.

Таблиця 4

Алгоритм визначення витрат страховиків за 2012–2014 рр.

Напрямки витрат і виплат	Абсолютні значення, тис. грн			Структура, %		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Страхові виплати та страхові відшкодування	5068997	4502663	4826385	16,95	15,25	16,16
Відрахування у резерви	4288712	4495894	4899007	14,34	15,23	16,40
Аквізиційні витрати	2268255	2633942	2633124	7,58	8,92	8,82
Витрати, пов'язані з укладанням та пролонгацією договорів перестраховування	29840	21921	25994	0,10	0,07	0,09
Витрати, пов'язані з регулюванням страхових випадків	126906	143279	149490	0,42	0,49	0,50
Ліквідаційні витрати попередніх звітних періодів	16547	8579	8369	0,06	0,03	0,03
Інші витрати, що належать до собівартості реалізованих послуг	500549	450188	390194	1,67	1,52	1,31
Адміністративні витрати	2003247	2298122	2331492	6,70	7,78	7,81
Витрати на збут послуг	531575	551358	558741	1,78	1,87	1,87
Інші операційні витрати	1189224	1405079	3184570	3,98	4,76	10,66
Фінансові витрати	311255	255442	489394	1,04	0,87	1,64
Інші витрати	13569559	12749618	10370157	45,37	43,18	34,72
Надзвичайні витрати	2262	9315	148	0,01	0,03	0,00
Разом	29906928	29525401	29867065	100,00	100,00	100,00

Найбільшу питому вагу операційних витрат становлять страхові виплати – це кошти, які страховик виплачує страхувальнику в разі настання страхового випадку відповідно до умов договору страхування.

Страхові виплати та страхові відшкодування у 2013 році зменшились на 11,17 %, а у 2014 році збільшились на 7,19 %. Відрахування у резерви зростають з кожним досліджуваним роком: у 2013 році зросли на 4,83 %, а у 2014 році – на 8,97 %. Аквізиційні відрахування в 2013 році зросли на 16,12 %, а у 2014, навпаки, зменшились на 0,03 %. Інші адміністративні витрати зменшились: у 2013 році, вони зросли на 14,72 %, а в 2014 році – лише на 1,45 %. Інші операційні витрати зросли: у 2013 році – на 18,55 %, а в 2014 році – на 126,65 %. Інші витрати зменшились у 2013 році на 6,04 %, а у 2014 році – на 18,66 %. Загалом, витрати та виплати страхувальників у 2013 році зменшились на 1,28 %, а в 2014 році зросли на 1,16 % (рис. 2).

Загалом, операційні витрати (найбільша частка припадає на страхові виплати, відрахування у резерви, аквізиційні витрати, інші адміністративні та операційні витрати) становлять 63,65 % від сукупних витрат страховиків, витрати від фінансової діяльності – 1,64 %, інші витрати – 34,72 % (на прикладі 2014 року).

Отже, рівень виплат у 2013 році знизився на 8,54 %, а у 2014 році підвищився на 2,42 %. Це пов'язано зі збільшення страхових платежів у 2013 році та їх зменшенням у 2014 році. Ефективність фінансової діяльності страховика у 2013 році зменшилась на 4,58 %, а у 2014 році збільшилась на 23,89 %, що є позитивною тенденцією у діяльності СК. Для більш детального аналізу прослідкуємо зміни показників витрат страховиків (табл. 5).

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

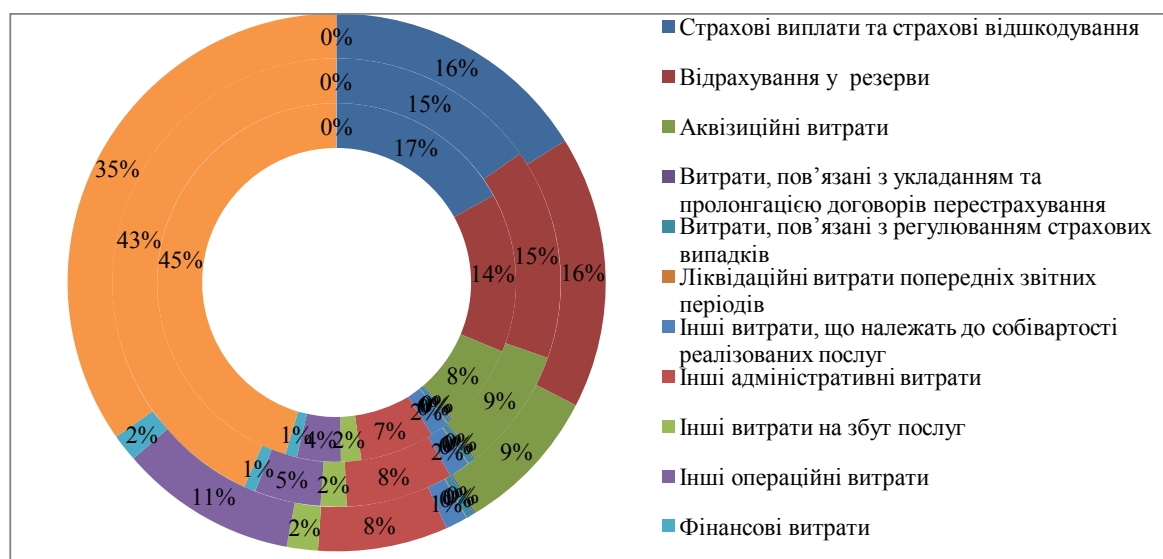

Рис. 2. Динаміка зміни структури витрат страховиків у 2012–2014 рр.

Таблиця 5

Оцінка результативності функціонування страховиків за 2012–2014 рр., %

Показники	2012, %	2013, %	2014, %	Відхилення, %	Відхилення, %
Показник рівня виплат	25,73	17,20	19,61	-8,54	2,42
Ефективність фінансової діяльності страховика	26,72	22,14	46,03	-4,58	23,89
Коефіцієнт резервування	21,77	17,17	19,91	-4,60	2,74
Показник реверсу резервів	82,76	103,51	97,94	20,75	-5,57
Показник суброгативності	6,11	6,16	5,51	0,05	-0,65
Питома вага аквізаційних витрат у страхових платежах	11,51	10,06	10,70	-1,46	0,64
Показник витратності страхування	75,42	66,15	70,02	-9,28	3,88

Коефіцієнт резервування у 2013 році знизився на 4,6 %, а в 2014 році підвищився на 2,74 %. Підвищення коефіцієнта резервування у 2014 році означає підвищення надійності страхових компаній. Реверс резервів у 2014 році знизився на 5,57 %. Це означає, що суми, що повертаються із технічних резервів знизились, а отже, і доходи страховиків зменшились. У попередньому році, також, спостерігається зменшення суброгативності на 0,65 %, що означає зменшення суми від суброгацій, а це, у свою чергу, тягне за собою зменшення доходів страховиків.

Питома вага аквізаційних витрат у 2013 році зменшилась на 1,46 %, що є позитивним, а у 2014 році, навпаки, збільшилась (на 0,64 %). Збільшення даного показника означає збільшення виробничих витрат страховиків, пов'язаних із залученням нових страхувальників, що автоматично означає зменшення доходів страховиків. Показник витратності страхування відбиває в собі основні тенденції до збільшення або зменшення доходності страховиків, що включає в себе вищеописані показники: у 2013 році зменшився (на 9,28 %), що можна вважати позитивним, а от у 2014 році збільшився на 3,88 %, що означає збільшення сукупних витрат та виплат порівняно з сукупними доходами. Отже, у 2014 році прослідковуються негативні тенденція до зменшення доходності страховиків.

Як бачимо, у формуванні фінансового результату найбільшу питому вагу становить операційна діяльність страхових компаній, далі – інша діяльність та найменшу частку участі займає фінансова та інвестиційна.

На основі табл. 3 та 4 проведемо факторний аналіз витрат та доходів за основними показниками. Розрахунки занесемо в табл. 6 та 7.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

Таблиця 6

Факторний аналіз доходів страховиків у 2013 та 2014 роках (тис. грн)

Вплив факторів	2013	2014
Загальний вплив	5072830	-2110717
Страхові платежі	6486481	-1577650
Суми, що повертаються із технічних резервів, інших, ніж резерви незароблених премій	1104423	144442
Інші операційні доходи	-871690	1048358
Фінансові доходи	-11263	-90615
Інші доходи	-1635121	-1635252

Таблиця 7

Факторний аналіз витрат страховиків у 2013 та 2014 роках, тис. грн

Вплив факторів, тис. грн	Вплив факторів за 2013 р.	Вплив факторів за 2014 р.
Загальний вплив	-518 530	-1 620 074
Страхові виплати та відшкодування	-566 334	323 721
Відрахування в резерви	207 182	403 114
Аквізиційні витрати	365 687	-818
Інші адміністративні витрати	294 875	33 370
Інші витрати	-819 941	-2 379 462

Отже, позитивними факторами на формування сукупного доходу за 2013 рік можна вважати збільшення страхових платежів на 64 86 481,51 тис. грн та повернутих з резерву сум на 11 04 423,66 тис. грн. До факторів, які негативно вплинули на сукупний дохід відносимо: зменшення інших операційних, фінансових та інших доходів на 871690,45 тис. грн, 11263,55 тис. грн та 1635120,98 тис. грн відповідно. Загалом, сукупність досліджуваних факторів позитивно вплинули на загальний дохід, страховиків у 2013 році та негативно у 2014 році. Фактори, які вплинули на формування сукупного доходу у 2014 році, розподілимо також на позитивні та негативні. До позитивних віднесемо: збільшення повернутих сум з технічних резервів та інших операційних доходів на 144 442,00 тис. грн та 1 048 358,45 тис. грн відповідно. Негативно на формування доходу вплинули зменшення страхових платежів на 1 577 650,23 тис. грн, фінансових доходів на 90 615,35 тис. грн та зменшення інших доходів на 1 635 252,18 тис. грн.

За результатами факторного аналізу, сукупність досліджуваних факторів позитивно вплинули на формування витрат як у 2013, так і в 2014 році, оскільки вони зменшились. Страхові виплати у 2013 році зменшились на 566 334 тис. грн, а у 2014 році збільшились на 323 721 тис. грн. Відрахування в резерви та інші адміністративні витрати збільшились і у 2013, і у 2014 роках. Аквізиційні витрати у 2013 році зменшились на 365 678 тис. грн, а в 2014 році зменшились на 818,00 тис. грн. Інші витрати зменшились і у 2013, і у 2014 роках.

Загалом, на зменшення чистого фінансового результату у 2013 році позитивно вплинули такі фактори, як: страхові виплати, інші витрати, страхові платежі, повернуті суми з технічних резервів, негативні фактори: відрахування в резерви, аквізиційні та інші адміністративні витрати, інші операційні та інші доходи. На формування чистого фінансового результату у 2014 році негативно вплинули страхові виплати та інші адміністративні витрати, відрахування в резерви, страхові платежі, фінансові та інші доходи. До позитивних можна віднести: повернуті суми з технічних резервів, інші операційні доходи, аквізиційні та інші витрати. Чистий фінансовий результат у 2014 році зменшився ще більше, оскільки відбулось зменшення доходів (страхових платежів та інших доходів) (табл.8).

Таблиця 8

Аналіз формування фінансових результатів страховиків у 2012–2014 рр., тис. грн

Показники	2012	2013	2014	Відхилення	
Результат основної діяльності	6 487322	7004786	3692666	517464	-3312120
Результат фінансових операцій	853803	898 353	573785	44550	-324568
Результат іншої звичайної діяльності	-712221	-1527401	-783192	-815180	744209
Результат надзвичайних подій	-1555	-8706	-8	-7151	8698
Фінансовий результат страховиків	6627349	6367032	3483252	-260318	-2883780

Фінансовий результат страховиків формується з результатів від основної діяльності, іншої діяльності, фінансових операцій та від надзвичайних подій. Формування даного показника відображено в табл. 9, а його залежність від витрат та доходів проілюстровано на рис. 3. Збільшення цих показників спостерігалось у 2013 році (результат основної діяльності на 517 463,8 грн, результат фінансових операцій – на 44549,5 грн) та у 2014 році (результат іншої звичайної діяльності на 744209,4 грн, результат надзвичайних подій на 8698,2 грн).

Таблиця 9

Формування чистого фінансового результату страховиків у 2012–2014 рр., тис. грн

Показник	2012	2013	2014	Відхилення	
Доходи страховиків	39652636	44636022	42652135	4983386	-1983886
Виплати та витрати страховиків	29906928	29525401	29867065	-381528	341664
Чистий фінансовий результат страховиків	5911349	5646005	2823768	-265344	-2822237
Рентабельність діяльності	19,77	19,12	9,45	-0,64	-9,67

Зниження спостерігається у 2013 році (результат іншої звичайної діяльності на 815 180,0 грн, результат надзвичайних подій на 7151,1 грн) та у 2014 році (результат основної діяльності на 331 219,5 грн та результат фінансових операцій на 324 567,6 грн).

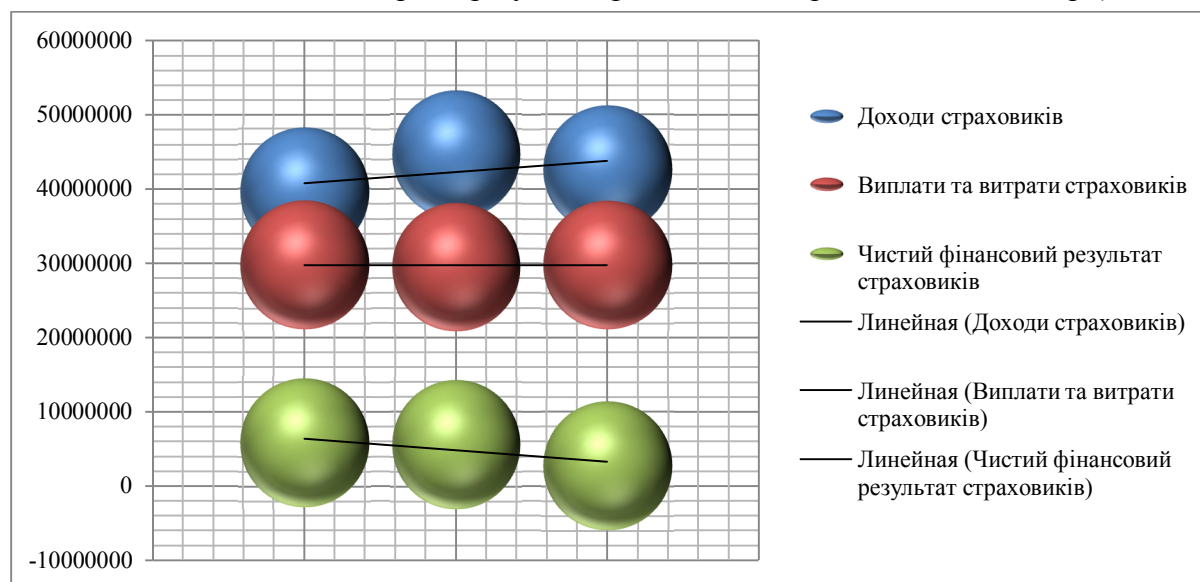

Рис. 3. Динаміка зміни залежності чистого фінансового результату страховиків від доходів та витрат за 2012–2014 рр.

Отже, фінансовий результат страховиків за досліджувані роки зменшувався: у 2013 році знизився на 260 317,8 грн, у 2014 році – на 2 883 779,6 грн.

Висновки і пропозиції. Підсумовуючи результати проведеного аналізу формування фінансових результатів страховиків, можна зробити висновки, що доходи страховиків за три останні досліджувані роки були найбільші у 2013 році, у 2014 році вони знизились на 1 983 886,41 грн, що тягне за собою зниження чистого фінансового результату. Виплати та витрати страховиків у 2013 році знизились на 381 527,56 грн, а у 2014 році

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

знову збільшились на 341 664,48 грн. Чистий фінансовий результат страховиків формується як різниця між фінансовим результатом та відповідними податками. Він знизився і у 2013, і у 2014 роках на 26 534,89 грн та 2 822 236,76 грн відповідно.

Рентабельність діяльності страховиків за досліджувані роки знижується, особливо у 2014 році. Зниження такого показника, як рентабельність означає зниження можливості самоокупності витрат на страхування у страховиків.

Отже, фінансовим результатом діяльності страховика є значення, отримане від зіставлення доходів і витрат від операційної, фінансово-інвестиційної та іншої діяльності страхової компанії, яке має особливості формування, пов'язані з економічним призначенням страхування, видами діяльності та специфікою кругообігу грошових коштів.

У результаті дослідження алгоритму формування фінансового результату страховиків було виявлено певні негативні моменти, а саме: зниження доходу та підвищення витрат призвело до зниження чистого фінансового результату, зниження самоокупності витрат, низька фінансово-інвестиційна діяльність. Для покращення ситуації на страховому ринку потрібно провести відповідні заходи як у мікросередовищі, тобто всередині кожної компанії, так і в макросередовищі – на рівні держави. Дієвими кроками, на нашу думку, буде зниження собівартості страхової послуги, залучення нових страхувальників, підвищення інвестиційної активності, врегулювання законодавчої бази, врахування зарубіжного досвіду.

Список використаних джерел

1. *Витрати* страхової компанії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://studentbooks.com.ua/content/view/626/43/1/2/>
2. *Вобльй К. Г.* Основы экономии страхования / К. Г. Вобльй. – М. : Анкил, 1995. – 228 с.
3. *Консолідовані звітні дані* страхового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nfp.gov.ua/content/konsolidovani-zvitni-dani.html>.
4. *Організація бухгалтерського обліку* : навч. посібник для студентів вузів спец. 7.050.106 «Облік і аудит» / Ф. Ф. Бутинець, О. В. Олійник, М. М. Шигун, С. М. Шулепова. – [2-ге вид., доповн. і переробл.]. – Житомир : ЖІТІ, 2001. – 576 с.
5. *Про страхування* [Електронний ресурс] : Закон України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр/page>.
6. *Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг* [Електронний ресурс] : Закон України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
7. *Стоуп Д.* Бухгалтерський облік і фінансовий аналіз : підручник / Д. Стоуп, Х. Хетчинг. – СПб. : АОЗТ, 1993. – 530 с.
8. *Страховий і перестраховий ринки в епоху глобалізації* : монографія / О. В. Козьменко, С. М. Козьменко, Т. А. Васильєва. – Суми, 2011. – 388 с.
9. *Філімоненков О. С.* Фінанси підприємств : навчальний посібник / О. С. Філімоненков. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К. : МАУП, 2004. – 288 с.
10. *10 Фінансово-економічна діяльність* страхових організацій. Доходи, витрати та фінансові результати страховика [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/17280924/strahova_sprava/finansovo-ekonomichna_diyalnist_strahovih_organizatsiy_dohodi_vitrati_finansovi_rezultati_strahovika.
11. *Шелехов К. В.* Прибуток страховика [Електронний ресурс] / К. В. Шелехов. – Режим доступу : <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/782/30/>.
12. *Шірінян Л. В.* Фінанси страхових організацій [Електронний ресурс] / Л. В. Шірінян. – Режим доступу : <http://library.nuft.edu.ua/ebook/file/48.35.pdf>.

References

1. *Vytraty strakhovoi kompanii [The cost of the insurance company]*. Retrieved from <http://studentbooks.com.ua/content>.
2. *Voblui, K.G. (1995). Osnovy ekonomiki strakhovaniia [Fundamentals of insurance savings]*. Moscow: Ankil (in Russian).

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

3. *Pro strakhuvannia* : Zakon Ukrainy vid 7 bereznia 1996 roku [Law of Ukraine On Insurance
4. from March 7, 1996 № 85/96-BP]. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/85/96-vp/page>.
5. Pro finansovi posluhy ta derzhavne rehuliuвання runkiv finansovikh posluh : Zakon Ukrainy vid 12 lypnia 2001 roku [Law of Ukraine On Financial Services and State Regulation of Financial Service Markets from July 12, 2001 № 2664-III]. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2664-14>.
6. *Konsolidovany zvitni dani strahovogo runky* [Consolidated reporting data insurance market]. Retrieved from <http://nfp.gov.ua/content/konsolidovani-zvitni-dani.html>.
7. Butynets, F.F., Oliinyk, O.V., Shuhun, M.M. & Shulepova, S.M. (2001). *Orhanizatsiia bukhhalterskoho obliky* [Accounting organization]. Zhytomyr: ZHITI (in Ukrainian).
8. Stoun, D. (1993). *Bukhhalterskyi oblik i finansovyi analiz* [Accounting and financial analysis]. Sant Petrburg: AOZT (in Russian).
9. Kozmenko, O.V., Kozmenko, C.M. & Vasuleva T.A. (2011). *Strahovyi i perestraxovyi rynku v epoxy hlobalizatsii* [Insurance and reinsurance markets in the era of globalization]. Sumy (in Ukrainian).
10. Filimonenkov, O. S. (2004). *Finansu pidpriemstv* [Enterprises inances] (2nd edition, revised and supplemented). Kyiv: MAUP (in Ukrainian).
11. *Finansovo-ekonomichna diialnist strakhovykh orhanizatsii*. Dokhody, vytraty ta finansovi rezyltaty strakhovyka [The financial and economic activities of insurance companies. Revenues, expenses and financial results insurer]. Retrieved from http://pidruchniki.com/17280924/strahova_sprava/finansovo-ekonomichna_diyalnist_strahovykh_organizatsiy_dohodi_vitrati_f finansovi_rezultati_strahovika
12. Shelekhov, K.V. *Prybutok straxovyka* [Profit insurer]. Retrieved from <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/782/30/>.
13. Shurinan, L.V. *Finansy strakhovykh orhanizatsii* [Finance insurance organizations]. Retrieved from <http://library.nuft.edu.ua/ebook/file/48.35.pdf>.

Кравчук Ганна Вікторівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Чернігівський національний технологічний університет (вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, 14027, Україна).

Кравчук Анна Вікторівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансов, банківського дела и страхування, Черниговский национальный технологический университет (ул. Шевченко, 95, г. Чернигов, 14027, Украина).

Kravchuk Anna –Doctor of Economics, PhD Professor, Professor of Department of Finance, Banking and Insurance, Chernihiv National University of Technology (95 Shevchenka Str., 14027 Chernihiv, Ukraine).

E-mail: anja9707@rambler.ru

Бережна Тетяна Анатоліївна – студентка, Чернігівський національний технологічний університет (вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, 14027, Україна).

Бережная Татьяна Анатольевна – студентка, Черниговский национальный технологический университет (ул. Шевченко, 95, г. Чернигов, 14027, Украина).

Berezhna Tetiana – student, Chernihiv National University of Technology (95 Shevchenka Str., 14027 Chernihiv, Ukraine).

E-mail: tanya14-93@mail.ru